Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Директор Навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології

Карпенко І. В.

«_____ 2026__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)
спеціалізація	С1.02. Міжнародні економічні відносини
освітня програма	Міжнародні економічні відносини
вид дисципліни:	обов'язкова

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою Навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології
Протокол № 9 від «24» ЧЕРВНЯ 2026 року

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **ПЕРЕПЕЛИЦЯ О.М.**, доктор філософських наук, професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада
Протокол №22 від ...23...червня... 2026 року

Завідувач кафедри

_____Тетяна ПОДОЛЬСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Міжнародні економічні відносини»

Гарант освітньо-наукової програми

_____ Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 27 серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії

_____ Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Філософські засади наукового пізнання» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.02. Міжнародні економічні відносини кваліфікації доктор філософії з економіки та міжнародних економічних відносин.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Філософія становить підґрунтя для будь-якої наукової діяльності. Сучасний науковець має бути людиною гуманітарно розвинутою, що можливо завдяки зверненню до взірців інтелектуальної діяльності людини, які представляє розвиток світової філософської думки. Філософія формує базове уявлення щодо засад буття, міжлюдських відносин, підіймає питання про сенс існування, шляхи розвитку історії людства, теоретичні й методологічні проблеми науки. Розвиток сучасної науки загалом і соціогуманітарних наук зокрема пов'язаний з розширенням дисциплінарних меж, формуванням міждисциплінарних підходів. Звернення до філософії має допомогти вченому проблематизувати теоретико-методологічні засади своєї дисципліни, розширити предметне поле дослідження. Власне філософія допомагає вченому, викладачу, працівнику будь якої галузі орієнтуватися в досить складних проблемах розвитку наукового пізнання.

Метою курсу є поглиблення знань з філософії науки, філософських засад наукових досліджень, актуальних філософських і методологічних проблем теорії соціального / гуманітарного пізнання та шляхами їх розв'язання.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Викладання курсу «Філософські засади наукового пізнання» для підготовки докторів філософії передбачає:

–поглиблене вивчення слухачами найбільш гострих і актуальних проблем та головних досягнень сучасної філософської думки, теоретичних підходів до наукових досліджень;

–створення теоретичного підґрунтя для наукової діяльності;

–поглиблений розгляд теоретико-методологічних засад наукових досліджень;

–аналіз зв'язку філософських концепцій з проблемами сучасної науки.

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4. Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
обов'язкова
Денна форма навчання
Рік підготовки
1-й
Семестр
1-й
Лекції
24 год.
Практичні, семінарські заняття
12 год
Самостійна робота
84 год.
в т. ч. реферат
20 год

1.6. Перелік компетентностей, формуванню яких сприяє дисципліна:

ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері міжнародних економічних відносин та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях.

СК03. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати неекономічні аспекти при розв'язанні комплексних проблем міжнародної економічних відносин та проведенні досліджень.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері міжнародних економічних відносин, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

1.7. Заплановані результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання, дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на межі предметних галузей з урахуванням сучасних тенденцій та трендів останніх досягнень світової науки.

РН02. Критично мислити, узагальнювати й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, приймати ефективні рішення на основі сучасних методів прийняття рішень, логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів.

РН04. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

РН07. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень (опитувань, спостережень тощо) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

1.8. Передумови вивчення: не потребує.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Філософські засади наукового мислення

Тема 1. Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки

Що таке філософія? Проблема визначення предмета і місця філософії. Філософська проблематизація людського буття. Філософування як запитування людини про саму себе. Філософія як «духовні вправи». Як можлива філософія? Філософія як співможливість істин. Філософські засади університетської освіти/науки. Філософія та епістемологія. Філософія – наука – політика.

Тема 2. Античні філософські підстави сучасної освіти й науки

«Грецьке диво» – причини і наслідки. Грецька філософія як оволодіння космосом (натурфілософія і космологія від іонійських шкіл до пізніх стоїків). Формування раціоналістичних пізнавальних практик. Природа і роль античного раціоналізму в становленні західного мислення. Філософія в структурі античного суспільства: політичний і педагогічний вимір філософії. Від античної до сучасної епістеми.

Розділ 2. Актуальні проблеми теорії і методології соціально-гуманітарного пізнання

Тема 3: Сцієнтистські–позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії

Методологія науки як рефлексія методів. Постксласичні характеристики науковості. Сучасний методологічний редукціонізм: антропологізація науки. Верифікація, емпірична та логічна верифікація. Соціокультурна обумовленість наукового знання в постпозитивістських побудовах: принцип фальсифікації К. Поппера та методологічного анархізму П. Феєрабенда. Сучасні філософсько–методологічні проєкти науки, раціональності і знання. Структуралізм як альтернатива гуманітаризації науковості. Методологічні стратегії сучасної аналітичної філософії. Рефлексія методології гуманітарних наук. Номотетичні та ідеографічні науки. Методологічний зсув від відкриття законів суспільства до «виробництва»/«конструювання» соціального» й «генеалогії». Методологічні програми гуманітаризації соціального знання: культурцентризм, аксіологізація, діалогізм.

Тема 4. Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»

Філософема трансцендентального суб'єкта як основа філософування класичного Заходу. Феноменологія: концептуальний порядок, метод, операційність. Феноменологічні засади соціально-гуманітарного пізнання. Фундаментальна онтологія Мартіна Гайдеґера: проблематизація людського буття. «Лінгвістичний поворот» (linguisticturn): трансформації філософського осмислення мови. Три стежки лінгвістичного повороту (герменевтика, лінгвістичний структуралізм, аналітична традиція). Герменевтична перспектива в філософії і соціально-гуманітарних науках. Від класичної герменевтики німецької історичної школи до сучасної філософської гермеревтики. Феноменологія й герменевтика. Герменевтика й деконструкція.

Тема 5. Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму

Лінгвістичні підстави структуралістської методології (Ф. де Соссюр, Е. Бенвеніст, К. Леві-Строс). «Твір», «текст» і «інтертекст» (Р. Барт). Генеалогічний метод М. Фуко. Робота символічної структури (Ж. Дельоз). Наратологія: філософія, історія та література. Деконструкція, деконструктивізм.

Розділ 3. Особливості розуміння сучасного суспільства

Тема 6. Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка, дискурс

Соціальні онтології і специфіка соціальних закономірностей. Теоретико-методологічні проблеми осмислення суспільства. Архаїчне суспільство. Класичне суспільство. Модерн. Модерн 1. (Post) Модерн 2. Соціальна структура архаїчного та класичного суспільства. Соціальна структура модерну та його основні етапи. Сучасне розвинуте суспільство: різні підходи до його розуміння. Концепція «іншого» («другого») модерну.

Тема 7. Філософія політики і проблеми сучасної демократії

Перспективи і проблеми розвитку демократичного суспільства. Сучасна філософія і методологія політики. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна. Динаміка циклів світової гегемонії. Процедурна теорія демократії М. Вебера і Й. Шумпетера. Дебати елітистів та плюралістів в сучасній демократичній теорії. Радикальна демократична критика ліберальної демократії (Ю. Габермас, Ш. Муфф).

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	сем.	с. р.
Розділ 1. Філософські засади наукового мислення				
Тема 1. Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	15	4	2	9
Тема 2. Античні філософські підстави сучасної освіти й науки	15	4	2	9
Розділ 2. Актуальні проблеми теорії і методології соціально-гуманітарного пізнання				
Тема 3. Сцієнтистські–позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії	14	3	2	9
Тема 4. Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	13	3	1	9
Тема 5. Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	12	2	1	9
Розділ 3. Особливості розуміння сучасного суспільства				
Тема 6. Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка, дискурс	15	4	2	9
Тема 7. Філософія політики і проблеми сучасної демократії	16	4	2	10
Реферат	20			20
Разом за семестр	120	24	12	84

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	2
2	Античні філософські підстави сучасної освіти й науки	2
3	Сцієнтистські–позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії	2
4	Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	2
5	Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	2
6	Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка, дискурс.	2
	Разом	12

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*Здобувач виконує одну письмову роботу з вільним вибором теми (одного із трьох розділів курсу) і формату (рефрат – обсяг від 10000 знаків), яку подає на платформу Moodle

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Критичне узагальнення рекомендованої літератури за темою: предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	9
2	Самостійне вивчення і підготовка до дискусії за темою Античні філософські підстави європейської освіти і науки	9
3	Реферування рекомендованої літератури за темою: Сцієнтистські–позити європейській філософії	9
4	Поглиблений пошук інформації за конспектом, рекомендованою літературою та довідниками щодо теми: Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	9
5	Самостійне опрацювання літератури за темою Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	9
6	Вивчення конспекту, літератури і підготовка до дискусії за темою Соціальна філософія. Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка.	9
7	Самостійне поглиблення знань за темою Філософія політики і проблеми сучасної демократії.	10
8	Реферат за темою вільного вибору здобувача	20
	Разом	84

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає написання реферату.

Рекомендації та вимоги щодо написання рефератів

Аспіранти самостійно обирають філософську тему, погоджуючи її з викладачем. Бажано, щоб обрана тема перетиналась з темою дисертаційного дослідження виконавця. Після визначення теми необхідно підібрати відповідну літературу, яка складається з першоджерел і критичних праць, статей (не менше ніж 10 найменувань). Реферат необхідно здати для перевірки викладачеві або на кафедру теоретичної і практичної філософії в установлений термін (не пізніше ніж за 10 діб до початку сесії).

Структура та зміст реферату. Необхідно скласти план написання реферату, основною метою якого є логічне розкриття вибраної теми. У структурному відношенні реферат повинен мати наступні складові:

1) титульну сторінку;
2) план реферату
3) вступ;
4) основну частину;
5) висновок;
6) список літератури.

У вступі треба визначити актуальність проблеми, сформулювати мету й завдання реферату. В основній частині реферату мають бути виділені пункти (параграфи), за якими послідовно розкривається тема. Крім реферування та аналізу першоджерел та відповідної літератури, слід вказати також своє власне розуміння щодо поставлених питань. В тексті реферату є обов'язковим посилання на відповідну літературу, яке здійснюється відповідно до Вимог до оформлення дисертації (пункт 11 розділу III). У заключній частині реферату слід підсумувати результати та

вказати на висновки даної роботи, які повинні відповідати поставленим у вступі меті та завданням.

Оформлення та обсяг реферату. Обсяг реферату повинен складати 1 друк. аркуш (25 сторінок), надрукований 14 кеглем з полуторним інтервалом. Сторінки мають бути пронумеровані та скріплені.

Реферат оцінюється до 25 балів за такими критеріями:

- актуальність обраної теми, чіткість постановки проблеми, її співзвучність з темою дисертаційного дослідження аспіранта (2 б.);
- відповідність темі і вичерпність обраної літератури, яка складається з першоджерел і сучасних критичних праць, статей (не менше ніж 10 найменувань) (2 б.);
- логічна побудова, чіткі структура та зміст реферату (2 б.);
- репрезентативність плану реферату, метою якого є логічне розкриття вибраної теми (2 б.);
- наявність таких структурних складових, як назва, що репрезентує обрану проблему, план, вступ, висновок, список літератури (2 б.);
- аргументовано прописана актуальність проблеми, сформульовані мета й завдання (3 б.);
- послідовність розкриття теми (2 б.);
- крім реферування та аналізу першоджерел та відповідної літератури, представлено власне розуміння щодо поставлених питань (4 б.);
- є цитування/посилання на відповідну літературу (2 б.);
- наявні власні висновки, які відповідають поставленим у вступі меті та завданням (2 б.);
- відповідність формальним вимогам до оформлення та обсягу реферату (2 б.).

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Фронтальні й індивідуальні, репродуктивні, проблемно-пошукові та дослідницькі методи навчання. Проблемно-орієнтоване навчання. Розгляд проблемних питань, письмові завдання (рецензія статі). Дискусії та мозкові штурми. Метод усного опитування. Технології розвитку критичного мислення.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль

- оцінювання ступеню активності аспірантів та якості їх виступів з доповідями та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях;
- оцінювання творчих індивідуальних завдань (реферат);
- перевірка рецензій філософських джерел;
- перевірка розуміння аспірантами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Вказані вище види і форми засвоєння навчальної дисципліни дають можливість набрати 60 балів.

- підсумковий контроль (екзамен);

Підсумковий контроль передбачає письмову залікову роботу з відкритими питаннями.

Рекомендується:

- написати наукову рецензію на будь який текст джерела (статті або монографії) із списку рекомендованої літератури;
- підготувати тези та виступити з доповіддю з проблем, які розглядаються на семінарських заняттях;
- підготувати проблемні питання та/або аргументовані коментарі щодо проблем, винесених на семінарські заняття, аби приймати активну участь в обговоренні філософських проблем;
- підготувати реферат.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2			Розділ 3		Реферат	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7				
5	5	5	5	5	5	5	25	60	40	100

Т1, Т2 ... – теми розділів.

Примітка. Отримання протягом семестру щонайменше 20 балів і виконане індивідуальне завдання є необхідними умовами допуску аспіранта до підсумкового семестрового контролю.

Критерії оцінювання:

Участь в семінарських заняттях передбачає **виступи з доповідями**, аргументованими коментарями щодо проблем, що обговорюються на семінарі, і передбачає можливість отримати до 5 балів за семінар. Критерії отримання високої оцінки наступні:

- знання та використання філософських джерел, різних підходів для аналізу актуальних проблем філософії і методології наукових досліджень – 1 б;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних філософських підходів – 1 б;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків – 2 б;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань філософії, уміння проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами – 1 б.

Окремі бали нараховуються за **рецензію джерела**, яка оцінюється до 5 (стаття) і 10 (монографія) балів. Критерії оцінки:

- логічна структура плану-конспекту, яка розкриває особливості побудови і складові змісту тексту першоджерела (1 (стаття), 2 (монографія) бали);
- виокремлення ключових концептів, методів, особливостей теоретичної дослідницької авторської стратегії (1 (стаття), 2 (монографія) бали);
- підбір актуальних цитат, які висвітлюють, конкретизують зміст першоджерела (1 (стаття), 2 (монографія) бали);
- виділення висновків, ключових концептуальних тез автора тексту (1 (стаття), 2 (монографія) бали);
- наявність аргументованих власних коментарів і висновків (1 (стаття), 2 (монографія) бали).

Примітка: **не припустимим є академічне шахрайство**.

Екзаменаційний білет складається з трьох питань, кожне оцінюється за наступною системою балів, після чого вираховується середнє арифметичне:

34-40 балів	аспірант продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми; глибоко і всебічно висвітлені знання основних положень філософських першоджерел та рекомендованої літератури; відповідь повністю репрезентує певну філософську проблему; відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз; відповідь демонструє високий рівень засвоєння навчального матеріалу
29-33 балів	аспірант продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, аргументовано виклав означену проблему;

	відповідь в цілому репрезентує певну філософську проблему; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не обґрунтовані; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми без власного аналізу
21-28 балів	аспірант продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми; висвітлені знання є фрагментарними; аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики відсутній; відповідь є недостатньо послідовною, та логічною; власні висновки відсутні
10-20 балів	аспірант продемонстрував уявлення з екзаменаційного питання; відсутній аналіз означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, висновки і узагальнення відсутні, або не відповідають змісту питання
1-9 балів	відповідь часткова; відсутній аналіз означеної проблематики; висновки відсутні або не відповідні.
0 балів	відповідь відсутня, або не відповідає змісту питання

Використання технологій штучного інтелекту (ШІ)

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларoване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Зарахування неформальної освіти

Здобувачі можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах, які тематично пов'язані зі змістом дисципліни і співвідносяться із загальною кількістю кредитів.

Прикладами релевантної неформальної освіти можуть бути:

– онлайн-курси (Coursera, Prometheus тощо) за тематикою, дотичною до змісту навчальної дисципліни;

– участь у сертифікованих тренінгах і семінарах, присвячених темам, дотичним до змісту навчальної дисципліни;

– сертифіковані програми за тематикою, дотичною до змісту навчальної дисципліни, проведені міжнародними організаціями чи університетами.

Умови зарахування:

– Здобувач має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.

– Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» на підставі поданого пакету документів від здобувача освіти.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	Відмінно
70-89	Добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

Критерії оцінювання до всіх видів завдань (поточних та підсумкового контролю) наведені у відповідних розділах дистанційного курсу **«Філософські засади наукового пізнання»:** https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=7113.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Адо П. Що таке антична філософія? / Переклад з французької С.Л. Йосипенка. К: Новий Акрополь, 2014.
2. Бадью А. Про зв'язок філософії та політики // Бадью А. Століття. Львів: Кальварія; Київ: Ніка-Центр, 2014. С. 245-279.
3. Вельш В. Наш постмодерний модерн. Київ: Альтерпрес, 2004.
4. Ґадамер Г.-Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика І: Основи філософ. герменевтики. Київ: Юніверс, 2000

5. Гірц К. Інтерпретація культур: вибрані есе. Київ: Дух і Літера, 2001.
6. Гуссерль Е. Криза європейського людства і філософія // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. Київ: Ваклер, 1996. С. 62-94.
7. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія // Філософська думка. 2002. № 3. С. 134-149.
8. Кун Т. Структура наукових революцій. К.: Port-Royal, 2001.
10.Після філософії: кінець чи трансформація? Київ: Четверта хвиля. 2000.
11.Поппер К. Логіка наукового відкриття. Огляд деяких фундаментальних проблем // Актуальні проблеми духовності, 2021. № 22, 170–192.
12.Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю. Лісняка, П.Таращука, К.: Основи, 1995.
13.Рорті Р. Філософія і дзеркало природи (фрагменти) // Пер. В. С. Пазенка / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Ваклер, 1996. С. 295–358.
14. Рубанець О. М. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2022.
15. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник / Я. В. Тараросв та ін. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023.
16. Тоффлер Е. Третя хвиля. К.: Всесвіт, 2000.
17.Хабермас Юрген. Пізнання й інтерес // Читанка з філософії: У 6 книгах. К.: Довіра, 1993. Кн. 6: Зарубіжна філософія XX ст. С. 228-238.
18.Шюц А. Структури життєсвіту / пер. з нім. та післямова В. Кебуладзе. К.: Український Центр духовної культури, 2004.
19.Badiou A. Manifesto for Philosophy, transl. by Norman Madarasz. Albany: SUNY Press, 1999.
20.Feyerabend P. Science in a Free Society. NLB, 1978.
21. Karpenko I., Perepelytsia O. Philosophy in the (Post)Humanitarian Mission of the University. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2023, № 23. P. 5-13.
22. Ludwig, David, and Stéphanie Ruphy.Scientific Pluralism. Stanford Encyclopaedia of Philosophy. 2021. (Winter 2021 Edition), edited by Edward N. Zalta. https://plato.stanford.edu/archives/fall2024/entries/scientific-pluralism/
23. Malaterre, Christophe and Léonard, Martin. Epistemic Markers in the Scientific Discourse. *Philosophy of Science*. 2024, 91, 151–174. doi:10.1017/psa.2023.97
24.Popper K. The Logic of Scientific Discovery. London; New York: Routledge, 2002.
Plaisance, K. S., & Elliott, K. C. A framework for analyzing broadly engaged philosophy of science. *Philosophy of Science*. 2021. https://doi.org/10.1086/713891. https://philarchive.org/rec/PLAAFF

Допоміжна література

Рьод В. Шлях філософії: XIX–XX ст. К: Дух і Літера, 2010. 368 с.
Бадью А. Політика сьогодні // Спільне. 26.02.2018. https://commons.com.ua/uk/politika-sogodni/
Барт Р. Від твору до тексту / пер. Ю. Ґудзя // Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. Львів: Літопис, 2002.
Валлерстайн І. Світ 2050 року буде таким, яким ми його створимо // Спільне, 2012. No5, Політекономія расизму https://commons.com.ua/uk/svit-2050-roku-bude-takim-yakim-mi-jogo-stvo/
Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Пер. з нім. В. Купліна. К.: Дух і літера, 2011. 280 с.
Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К., 2000.
Гайдеггер М. Дорогою до мови / Пер. з нім. Володимир Кам'янець. Львів: Літопис, 2007.

Гусерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії: Книга перша. Загальний вступ до чистої феноменології ; пер. з нім. і коментарі В.Кебуладзе. Харків: Фоліо, 2020.

Гусерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / пер. з нім. Андрій Вахтель. К.: Темпора, 2021.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023.

Дзьобань О. П. Філософія науки: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2024.

Дільтей В. Виникнення герменевтики / Пер. з нім. Я. Стратія, С. Кошарного // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. К.: Ваклер, 1996. С. 31-60.

Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: Підручник. К.: Лібра, 1999.

Історія економічних вчень. За редакцією В. В. Кириленка / Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2007.

Карівець І. Спекулятивний реалізм у пошуках втрачених та незалежних від людини об'єктів. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2024. 7(2), 18-26. https://doi.org/10.15421/342439

Мінаков М. А. Питання про досвід у формулюванні феноменологічної герменевтики: відповідь з позицій трансцедентальної філософії // Практична філософія. 2004. № 1. С. 167-174.

Мінаков М. Філософський факультет і місія університету: післяісторія Кантового пророцтва // Філософська думка. 2004. № 5. С. 107-113.

Найдьонов О. Г. Наслідки для соціально-гуманітарного пізнання та суспільної життєдіяльності світорозуміння класичної науки // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. Вип. 3. С. 77-83.

Осетрова О. Р. Декарт: принципи раціоналістичного методу та моралі (до питання про методи наукового дослідження у сфері філософії та соціальної роботи). *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2024. 7(2), 75-81. https://doi.org/10.15421/342445

Павленко І. Концепт істини у давньогрецькій філософії: αληθεια як семантичний кластер // *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2022. 5(2), 49-56. https://doi.org/10.15421/342220

Перепелиця, О., & Храброва, В. Освіта і університет в епоху штучного інтелекту // *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 2024. *30*(2), 186–198. https://doi.org/10.31874/2309-1606-2024-30-2-12

Перепелиця, О., Храброва, О. Держава, наука, філософія в перспективі «Нового органону» // «Новий Органон» (1620) та університетська філософія. До 400-річчя виходу трактату «Новий Органон» Френсіса Бекона». Матеріали міжнародної наукової конференції, 18–19 грудня 2020 р. Х : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 104-108.

Перепелиця, О., Храброва, О. Повернення до сімпосіону: вільний простір університетського філософування // Античність та університетська філософія. До 180-річчя з дня народження Ф.О. Зеленогорсь-кого та 160-річчя з дня народження П.Е. Лейкфельда. Матеріали міжнародної наукової конференції, 27-28 листопада 2019 р. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. С.84-88.

Перепелиця О., Шильман М, (Не)можливість віддержавлення філософії // Україна модерна. 2019. № 26. Справа філософії у сучасній Україні.

Поппер К. Злиденність історицизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. К.: Абрис, 1994.

Рассел Б. Мистецтво філософствування. Лекція 1. Мистецтво раціонального припущення. // Актуальні проблеми духовності. Вип. 18. Кривий Ріг, 2017.

Рорті Р. Пріоритет демократії перед філософією / Пер. Я. Попіка / Р. Рорті. Р. Козеллек. К.: Український філософський фонд, 1998. С. 14-37.

Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. К., 1998.

Саїд Е. Гуманізм і демократична критика. Київ: Медуза, 2014.

Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996.

Скиба Е. К. Філософські основи пізнання правової реальності: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022.

Філософія науки: підручник / [І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін.]. Київ: Київський ун-т, 2018.

Філософія сьогодні. Розмови з У. Беком, Г.-Ґ. Ґадамером, Ю. Габермасом, Г. Йонасом, О. Гьофе, В.Гьосле, Р. Рорті та ін. За ред. У. Бьома / Пер. з нім. А. Богачова. К.: Альтерпрес, 2003.

Філософські проблеми наукового пізнання: навчально-методичний посібник для здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти / П. В. Квіткін, О. П. Дзьобань, О. Ю. Панфілов, Р. В. Гула та ін. Харків: ХНУПС, 2021.

Чуйко В.Л. Рефлексія основоположень методологій філософії науки: Монографія. К.,2000.

Beck U. Risk Society: Towards a New Modernity. London: Sage. 1992.

Berger P., Luckmann Th. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. Penguin Books Ltd, 1991.

Brown, M. J. Science and moral imagination: A new ideal for values and science. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2020.

Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2002.

David Ludwig, Charbel N. El-Hani, Fabio Gatti, Catherine Kendig, Matthias Kramm, Lucia Neco, Abigail Nieves Delgado, Luana Poliseli, Vitor Renck, Adriana Ressiore C., Luis Reyes Galindo, Thomas Lloyd Rickard, Gabriela De La Rosa, Julia J. Turska, Francisco Vergara-Silva and Robert A. Wilson. Transdisciplinary Philosophy of Science: Meeting the Challenge of Indigenous Expertise. *Philosophy of Science*. 2024, 91, 1221–1231. doi:10.1017/psa.2023.127

Gonzalez W.J. Current Trends In Philosophy Of Science: A Prospective For The Near Future. Springer, 2022.

Eco U. The Open Work. Cambridge: Harvard University Press, 1989.

Elliott, Steve. Research Problems. *British Journal for the Philosophy of Science*. 2022. 72 (4):1013–37. https:// doi.org/10.1093/bjps/axz052

Friederich, Simon. Multiverse Theories: A Philosophical Perspective. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

Heidegger M. Was ist Metaphysik? // Heidegger M. Gesamtausgabe. I. Abteilung. B. 9: Wegmarken (1919-1961). Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann Verlag, 1976. S. 103-122.

Halvorson, Hans. The logic in philosophy of science. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2019.

Handbook of Contemporary European Social Theory / Edited by G. Delanty. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006.

Lusk, Greg, and Kevin C. Elliott. Non-epistemic Values and Scientific Assessment: An Adequacy-for Purpose View. *European Journal for Philosophy of Science*. 2022. 12:35. https://doi.org/10.1007/s13194-022-00458-w

Lyotard J.-Fr. The Postmodern Condition: A Report on Knowledge. Trans. Geoffrey Bennington and Brian Massumi. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1984.

Marcos, Alfredo. Philosophy of Science and Philosophy: The Long Flight Home. *Springer*. 2021. https://link.springer.com/article/10.1007/s10516-021-09574-3

Marukhovska-Kartunova O., Khromova, O., & Tsoi , T. Філософія науки та структура наукового знання: еволюція концептуальних підходів. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2023. 6(2), 36-44. https://doi.org/10.15421/342323

Multidisciplinary Perspectives on Representational Pluralism in Human Cognition: Tracing Points of Convergence in Psychology, Science Education, and Philosophy of Science / Edited by M. Bélanger, P. Potvin, St. Horst, A. Shtulman, E. F. Mortimer. New York: Routledge, 2022.

Parker, Wendy S. The Epistemic Projection Approach to Values in Science. *Philosophy of Science*. 2024, 91, 18–36. doi:10.1017/psa.2023.107

Pelman A. Revisiting Inductive Confirmation in Science: A Puzzle and a Solution. *'Philosophies*, 2024. 9, 171. https://doi.org/10.3390/philosophies906017

Piégay-Gros N. Introduction à l'intertextualité. Dunod, 1996.

Ross, Lauren N. Causal Constraints in the Life and Social Sciences. *Philosophy of Science*. 2024, 91, 1068–1077. doi:10.1017/psa.2023.165

Russell B. Human Knowledge: Its Scope and Limits. Routledge: Taylor & Francis, 2009.

Sandmeyer. B. Husserl's constitutive phenomenology: its problem and promise. New York, London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2009.

Schroeder, S. Andrew. Democratic Values: A Better Foundation for Public Trust in Science. *British Journal for the Philosophy of Science*. 2021. 72 (2):545–62. https://doi.org/10.1093/bjps/axz023

Smith, Linda Tuhiwai. Decolonizing Methodologies. London: Zed Books, 2021.

The Twentieth Century To Quine and Derrida / Edited by W.T. Jones, R.J. Fogelin. Harcourt Brace Company, 1997.

Wallerstein I. World-Systems Analysis: An Introduction. Durham, North Carolina: Duke University Press, 2004.

Zijderveld A.C. Rickert's Relevance. The Ontological Nature and Epistemological Functions of Values. Leiden: Brill 2006.

11. Посиланная на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Навчальні програми кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада: http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/tpf_program.html
2. Сайт журналу «Спільне»: https://commons.com.ua/uk/
3. Сайт журналу «Філософська думка»: http://journal.philosophy.ua/news
4. Jstor цифрова повнотекстова база даних англомовних наукових журналів: http://jstor.org
5. The Stanford Encyclopedia of Philosophy: https://plato.stanford.edu/